

Nagybánya álma

Megyünk bele a télbe. Szatmárnémetiből indulunk, s ahogy a máramarosi közigazgatási központ felé haladunk, méterről méterre cudarul az idő. A kinti világot az út menti szegénység, a kerékvágtá, árkosra fagyott sár, az autónkkal szaladó kóbor kutyák, a színes házak csak tovább dermesztik. Jegesednek a fák, apró darabokban szítál ránk a dér. A portákat nézem, az embereket: a piszkos ruhájú gyekeket, a sorompót kézzel engedő-emelő vasutast, a bicikliző kofát. Mind fáznak. Mennek bele a télbe, egyre csak az enyhülést várják.

De hiszen Nagybányára tartunk – vigasztalom magam. A mindörökre dombos, zöldbe-kékbe-aranyba teremtet, patinás művészvárosba. Talán mind erre gondolunk az autóban. A vezető gázt ad, siet kiszakadni a ránk dermedő komorságból. Operatorként keresés nélkül is találna témát, de az egy másik film volna... János, a mi szótlanságában is kedves, segítőkész erdélyi támaszunk, a művészettörténész kicsit talán *haza* igyekszik. A város közelében telefonszék ragad, románul egyeztetni fogadásunkat Nicolae Suciival, a Képzőművészeti Szövetség nagybányai elnökével. Péter hallgat. Adyt mormol magában, rég olvasott, derengő sorokat emel föl emlékezetében a költőt teremt szatmári táj.

A hidegnél is dermesztőbb a valóságban élénk törleszkedő Nagybánya. Arctalan lakótelepek egymást érő kupacai, egy – immár le-tűnt – rendszer örökérvényűségét hirdetni hivatott, megalomániás tornyok, gyárak, betonkolosszusok. Sehoh a zöldbe-kékbe-aranyba öntött festőihletés. Hol itt egy nyom, egyetlen utalás IV. Béla korára, a Nagy Lajos-i kiváltságokra, a szász iparosok, bányászok, kereskedők polgári világára, a Hunyadi János alatt föléledő, gazdagító bányászatra, a Rákócziakra vagy a közelebbi múltból Tersánszky Józsi Jenőre, Németh Lászlóra? De mindenekelőtt vagy legalább a nagybányai művésztelepre?

Műteremház a művésztelepen

Keresünk, kérdezünk, kicselezzük a Zazar folyót, újra keresünk, s végül odatalálunk. A művésztelepen a kerti padra ráhúlt hóval együtt az idő is megállt. Kedvem volna a hó alól kikaparni a bizonyosan ott lapuló festőállványokat, meleg kabátot teríteni a kertben könnyű ruhában, védőköpenyben alkotó festőnőkre. Oldalt az újkori műtermek – szocreál művészkeltetők. Az épületben már jobb egy kicsit. Odabújok a cserépkályhához, melege engesztel. Kedves emberek vesznek körül, kávéval, édes teával kínálnak. Mindnyájan ködmönbe, vastag mellénybe bugyolálva dolgoznak. Kiállításra készülnek. Aztán megérkezik beszélgetőtársunk, Nicolae Suci. Kicsit földerülünk; lendületes személyiség, s mi végre dolgozhatunk, a kavargó gondolatokból munkába menekülünk. Megnézzük a műtermét, mutatja a festményeit, az albumait, a diszertációját. Aztán a rendezés alatt álló kiállítótermekbe vezet. Kihasználhatatlan

belmagasság, rideg terek, de a hatalmas fehér falakon figyelemre méltó munkák. Hiába, mégiscsak Nagybányán járunk!

A múzeumot megnéznénk még. Sétál-nánk a belvárosban. Néhány szóval eligazít, majd az otthon lévők lendületével elviharzik autóján. A Főtérre könnyen eljutunk, annál körülményesebb leparkolni a jegesre fagyott, eljárt talpú csizmákból épp csak kilátszó, cseppnyi koldusgyerekek között. Zárok lelket, háritok, mégis belém ég a mocskos arcocskából rám meredő szempár. S kivált a távolból őt vigyázó apa reményvesztett pillantása. Bolyongunk a

A beállványozott Szent István-torony

család, Iványi Grünwald Béla, Réti István, Thorma János és a többiek művei. Termeken át, időrendben kiállítva megannyi festmény, műemléknek beillő cserépkályhákra illesztett digitális párasztintmérők, földön heverő kalapácsok, szögek. Néhány keret nélkül kiállított festmény; „Hogy lássák, milyen fontos a ráma” – mondja az igazgató, aki a fenntartónak, a támogatóknak üzen ekképpen. A festményeket alig látom, mindegyre elképzelt Nagybányámat keresem. Egyszeriben ráébredek, hogy ez az. Itt van, ebben a kiforratlanságban, ebben a tökéletes kuszaságban, ebben a látszólagos kilátástalanságban.

A télen vagyunk. Nagybánya alszik. Téli álmot. A dermedt Főtér megkopott pompája alatt még dobban olykor a tavaszhoz szokott szív. A Hunyadi-ház, a dombok-hegyek felé kanyargó ódon síkátor, az István-torony, a Németh László-szülőház, a Tersánszkyé, a múzeum, a hóba fulladó művésztelep, a középkori hangulatra építő katakomba étterem. Percenként nyolc tompa rezdülése ez a szunyadó szívnek – elég, hogy a meredt test éljen tavaszig. Egy másik, európai világ tavaszáig. De mit számít: milyen ország, milyen megye, régió vagy unió? Az élet számít. Az élni akaró élet.

A pénzvilág legélelmesebbjei már itt várakoznak. Tudják, hogy a kikelet, ha várat is magára, egyszer mégis beköszönt.

Pálfí Anna